

Svenskt samhällsbyggande

Vardagstryck

SVENSKT SAMHÄLLSBYGGANDE

I dessa tider av politisk fanatism kunde det vara anledning tillråda politiska propagandamakare att begrundade ett råd av Aristoteles, nämligen: Ett styrelsesätt, som vill bli varaktigt, säger han, måste motsvara de styras *ethos*, d. v. s. motsvara vad man brukar kalla folkkaraktären, sådan denna tar sig uttryck i seder och bruk och allmänt framträdande strävanden av de enskilda. I vår intellektuellt rörliga tid ha människor lätt för att gripas av moderiktningar, särskilt på det politiska området, och tro sig kunna omsätta dem i liv och verklighet. Det är tur för dem själva, att gällande lagar och förordningar utgöra ganska bastanta hinder, ty lyckades de i sina dåraktiga uppsåt, skulle de snart med grämlse finna, att de bundit ris åt egen rygg.

Man må försöka föreställa sig vårt svenska folk ställt under en socialistisk proletärdiktatur! Vål är det sant, att svenska arbetare med förunderlig lätthet låta "organisera sig", men männe de hysa någon avsevärd kärlek till sina socialistiska korporaler? De kunna avguda en ledare av iögonfallande aristokratnatur, såsom t. ex. Hjalmar Branting, men grötmtyndiga uppkomlingar ha aldrig varit i deras smak. De kunna ådagalägga den envisaste och till de bittraste offer beredda "solidaritet" i gemensam kamp, men vars och ens innersta önskan är att få ha något eget för sig, utan påtvungna samröre eller närgånget byråkratiskt förmynderskap. Jordbruksungdomens strävanden, stadsarbetarnas kolonilotter och egnahemssträvanden, den vilja till personlig självständighet, som gör den marxistiska proletarietiden till något av det mest vidrigt osvenska som kan tänkas, det brinnande intresset för sporttävlingar och hävdandet av den egna nationens duglighet, ambitionen att vinna erkännande åt sitt personliga värde, allt detta är *genomsvenskt*. Det svenska dubbelväsen, som Geijer så genialt har framställt i särformerna odal mannen och vikingen, finns i grunden förenat till en enhetlig syntes i det svenska *ethos*. Tänk oss detta folk socialiserat à la russe, med bödelsdrängar, angivare och spioner över sig, snokande i en vars angelägenheter och kommenderande utan appell! Det är en fullkomligt orealisabel föreställning.

Och ej mindre orealisabelt vore i Sverige ett tysk-nazistiskt samhälle med dess polismakt och militärmakt som trumslagare för en till blind disciplin drillad servil massa. Det låter så malligt och pråktigt att predika om att "självsväldet måste stävjas", "tryck- och yttrandefriheten måste tuktas och begränsas" m. m. sådant, men tänk er dessa predikningar omsatta i svensk verklighet medelst stryk, koncentrationsläger och häkte! Nej, vi svenskar äro inte heller av *den* sorten! Vi kunna vara rätt obehagliga, sura och arga kverulanter, det finns så många sådana här i landet, att det närapå är ett nationalfel. Men försök att dressera oss till smilfinkar! "Ethos anthropo daimon", lyder ett av den djuptänkta Heraklits korthuggna visdomsord: "Människans ethos är hennes öde." Vårt svenska ethos passar varken för accepterande av sovjetryska bödelsdrängar eller Hitler-korporaler. Vi skulle kunna bespara oss mycket käbbel både från talarestolarna och i tidningsspalterna, om vi gjorde oss mödan att försöka levande föreställa oss, huru de antydde politiska frälsningsmetoderna skulle taga sig ut, omsatta i vår svenska vardagsverklighet.

*

Hur kommer det sig, att dessa tidsrörelser ändock kunna få så pass starkt eko i våra dagars Sverige, som förhållandet onekligen är? Socialt missnöje råder ju alltid mer eller mindre, men det är särskilt två slags ledsamheter som göra nutiden retlig: arbetstvisterna och arbetslösheten. Där hava vi alltså dagens uppgifter! Om vi lösa dem på ett äkta svenskt, mot vårt folks ethos och förmåga svarande sätt, så skola vi kunna göra vårt land till ett föredöme för världen i samhällsbyggande.

I ett par med rätta uppmärksammade, ståtligt upplagda och genomförda artiklar i denna tidning om den svenska demokratien och ledaretanken, har lektor Knut Wichmann visat, huru onödigt och orimligt det är att i vårt land för marxismens bekämpande imitera nutida tyska metoder. Må vi i stället betrakta vårt folks karaktär i dess egen historias spegel, och vi skola finna den för oss *politiskt* rätta och naturliga vägen. I ett par ej mindre tänkvärda artiklar, också i N.D.A., har hovrättsfiskalen N. Lilliequist pekat på svensk rättskänslas uttryck i våra gamla landskapslagar, såsom visande den väg, vi ha att följa, om vi vilja bygga om vårt samhälle, så att det passar för ett fritt och dugligt nordgermanskt folk. Vi böra med den försiktighet och varsamhet, som saken nödvändigtvis kräver, försöka utbyta den romerska rättens stela och för vårt folk tryckande och pinande tvångströja mot rättsinstitut, som bättre överensstämmer med svenskt ethos. Detta är tvivelsutan en mycket svår och krävande uppgift, som bör tagas om hand av genom kunskaper och tänkande i saken grundligt insatta, på en gång av förståndsklarhet och verklighetssinne samt varmhjärtighet utmärkta personer.

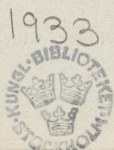
Det nuvarande officiella svenska lagmakeriet med dess karaktär av tillfällighet och styckverk lär icke vara vuxet uppgiften att finna den enhetliga och genomgripande reformplan på rättens område, som så högeligen göres oss behov.

Slutligen skulle det även vara önskvärt, att i Sveriges *ekonomiska historia* grundligt kunniga, för svenskt väsen förstående och dess fulla livskrafts villkor genomskådande personer grepe sig an med att söka få fram klara, grundläggande tankar för huru svenskt arbete må på mest fruktbringande sätt organiseras. Vi förmoda, att den svenska *jordfrågan* här skulle bli den betydelsefullaste grundproblemet, samtidigt dock med att den skapande industriella och konstnärliga verksamhetens förutsättningar icke finge förloras ur sikte. Männe inte generaldirektör Nils Wohlin i yngre dagar gjort ingående och betydelsefulla undersökningar i vår jordfråga, vilka förtjänade ett bättre öde än att falla i glömska för köpsläendet på den politiska kohandelns hala och slippriga marknadstorg?

*

Det är icke ur bitterhet och missnöje, utan ur beslutamt, segt och hängivet accepterande av vår svenska naturs hårda villkor, som vårt folks arbetsduglighet och samhällsbyggande förmåga vuxit fram. Om detta är kraftkällan, så är det självklart i allas vårt intresse, att den blir riktigt känd, erkänd och får sprudla så friskt som möjligt.

Sveriges självägande bönder äro sedan urminnes tider svenska folkets kärna; den kärnan varken vilja eller

kunna vi vara av med, utan vi vilja i stället se den till-
ökas och växa. Om också jordbruket i vår tid genom
den utländska konkurrensen och de starkt utvecklade
kommunikationerna råkat ut för nya svårigheter, kunna
vi dock icke vara av därmed på grund av dess outhärliga,
folkbevarande natur. Och jord ha vi lyckligtvis
tillräckligt för att alla, som äro "jorden trogna" — för
att citera Nietzsche — skola kunna få ett jordstycke
för att bygga och bo på och arbeta på. Det allra mest
glädjande hälsotecknet i vår tid är den längtan åter till
jorden, som så synbart griper omkring sig bland de unga
och arbetsdugliga. Men denna får icke urarta till blodlös
och verklighetsfrämmande lyrisk romantik, ty då leder
den bara till misräkningar och elände, såsom emellanåt
visat sig, exempelvis när med förhållandena obekanta
industriarbetare fått gripa sig an med att utan tillräckliga
hjälpmedel uppodla ödeland ovan polcirkeln.

Kunskap, praktik och god vilja måste på detta område
mera än på andra gå hand i hand. Jordbruket får allra
minst i vårt land bli en sjuk man, som huvudsakligen med
konstlade medel hålles vid liv. Det har i alla tider visat
sig, att i särskilt magra trakter av Sveriges bygder har
befolkningen funnit möjligheter att genom binärningar
skaffa sig tillräcklig bärning (exempel: Småland och
knallebygderna). Det blir uppfinningsrikedom och intel-
ligens, som vinna på att folkstammen måste anlita egna
andliga resurser, där de fysiska naturresurserna äro skrala
och otillräckliga. Ännu innan de utomordentliga hjälp-
källor stodo till buds, som elektrifieringen tillhandahåller,
har vårt svenska folk funnit på den "väg ut" ur svårig-
heterna, som i våra dagar bl. a. Borsodi anvisat (se
magister Anders Byttners kloka och intressanta artiklar
härom, som för ej länge sedan publicerades i N. D. A.).

Ett av de värsta felen hos den teoretiska socialism, som
tyvärr vunnit så stark spridning och anslutning inom
vårt folk, är den *stelhet* och *oföretagsamhet*, vartill den
dömer individen under inträffande svåra förhållanden.
Han skall vara *fackutbildad*, det är gott och nyttigt, men
är det nödvändigt, att facket blir hermetiskt slutet, såsom
klockan under en luftpump? I sådant fall utsättes den
enskilde för att dö kvävningsdöden i det slutna rummet.
I den rationella storindustrin har arbetet rationaliserats
och specialiserats till den grad, att de skickligaste arbe-
terna blott några få år förmå härda ut med det enfor-
miga och oavlätlig uppmärksamhet och påpasslighet
krävande specialarbetet, varpå de kastas bort som för-
brukade trasor. Detta är både oklokt och oförenligt med
människlighet. Produktionens centralisering gör den stränga
fackindelningen nödvändig, men Borsodi visar, att de-
centralisering till landsbygden även av den maskinella
produktionen kan vara lika mycket, ja mera ekonomiskt
givande och medför en bättre hushållning med människo-
materielet, vilket till slut är en huvudsak, ja den enda
verkliga huvudsaken.

*

Det ligger i öppen dag, att arbetstvisternas hetsighet
och den faktiskt allt mer genom industriens egna resurser
ohjälplig blivna och ökade arbetslösheten sammanhånga
med den "rationalisering", som leder till sträng centrali-
sation av arbetsledningen och specialisering av arbetarna.
Industritruster å ena sidan och arbetsmonopolägar-
fackföreningar å den andra gräva ned sig på två fientliga
linjer i skyttegravar, där de under oföretagsamhet avbida
nya drabbningar, då "konjunkturen ljusna". Krigs-

kostnaderna få betalas av samhället, som sålunda aldrig
kan komma till varaktig ro och varaktigt välstånd.

Småbruket på landsbygden behöver icke inrättas som
heltidsarbete i jordbruksfacket; redan på grund av jord-
brukets egna svårigheter måste utövarna därav komplet-
tera sin inkomst från jorden med annat förvärvsarbete.
Det är därför icke blott möjligt utan önskvärt, att jord-
brukarna sammansluta sig till halvindustriella gemen-
skaper, där icke från andra näringsdrivande erbjudes
dem säsongarbete.

Huru mycket bättre och varaktigare skulle icke statens
hundratals miljoner för arbetslöshetens avhjälpande
komma till nytta, om de användes till att stödja grundan-
det av menigheter för blandat jordbruks- och industri-
arbete! Naturligtvis är det ingalunda vår mening, att
vederbörande skulle gå och anslå stora medel för oprö-
vade hugskott och på lösa boliner — vi ha i dessa dagar
fått sorgliga tillfällen att bevittna, huru lätt korruption
smyger sig in, då det offentliga skall hjälpa till att sätta
arbeten i gång. Det privata initiativet måste alltid spela
huvudrollen, och dess ansvarsmedvetande får icke för-
svagas och förslappas.

Därför behövas, såsom vi i början av denna artikel
betonat, kloka, erfarna och kunniga mäns insatser vid
utarbetandet av med svenska folkets ethos stämmande
reformförslag.

Vi kunna här icke underlåta att påpeka de svåra
hinder inom det nuvarande samhället, som vållas bl. a.
genom att egnahemsbyggandet i stor skala utlämnats för
exploatering åt jordockrare, bolag eller enskilda.

Ett andra hinder är, att så stora delar av svensk jord
och därå växande skogar innehavas av opersonliga bolag.
Här skall visst icke förnekas det stora gagn, som bolagen
ha gjort genom sin skogsvårdande verksamhet. Men nu-
mera har befolkningen blivit tillräckligt upplyst för att
själv kunna vårda naturvärdena. De socialiserade jord-
och skogsområdena behöva visserligen ej ökas, men stats-
inköp av jord och skog för tillhandahållande åt enskilda
på rimliga villkor kunde säkerligen vara mera att an-
befalla än uppförande av lyxbyggnader för att skaffa
förtjänst till bortskämda byggnadsarbetare, som strejka
därest de ej få göra rikemansvinster. Nu äro ju mark-
och skogspriser låga.

I Norrlandsbolagens väldiga skogskomplex ligga in-
strödda stora arealer åker och ängsmark, vilka icke, eller
blott högst extensivt, nu odlas och brukas. Ett första steg
kan vara, att åt arbetslös befolkning, som tidigare äger
viss kännedom om jordbruk, upplåta dessa så gott som
för fädot liggande, mycket odlingsbara områden, vilka
till större delen tidigare utgjort myrmark och för den
skull utgöra fet och bördig jord.

Lyckligtvis börja vi svenskar bli mer och mer med-
vetna om att inga naturförhållanden kunde vara gynn-
sammare för utvecklingen av ett starkt och högtstående
folkslag än de svenska, och att inga kunde bättre garan-
tera ett varaktigt välstånd, om blott onödiga hinder för
den enskilda arbetsviljan komma bort. Sådana hinder
skapas däremot i mängd genom storkapitalistiska och
marxistiska tendenser. Svenskt samhällsbyggande i över-
ensstämmelse med folkets ethos både kan och bör därför
taga sikte på att motverka dessa.

Lea-Ljunglund